

Piotr Kowalczyk

GONDOLATOK A RÉGI MAGYAR IRODALOM OKTATÁSÁRÓL ÉS PERSPEKTÍVÁIRÓL A JAGELLÓ EGYETEM MAGYAR TANSZÉKÉN

A krakkói Jagelló Egyetem Magyar Tanszéke már 15 éve működik, és az 1989. évben történő megalakulása óta több tucat magyar tudással rendelkező hallgató hagyta el a legpatinásabb lengyel *Alma mater* falait. Köztudott, hogy a külföldön működő, a magyar nyelv és irodalom terjesztése céljából létrehozott intézmények oktatási feltételei mások, mint magyarországi intézményekben. Elsősorban az oktatók száma nem olyan nagy, amely megengedné, hogy az ISDS rendszer bevezetése teljes mértékben gyümölcsözőn. Kis tanszékek esetében a régi magyar irodalommal általában egy oktató foglalkozik. Ennek az a következménye lehet, hogy diákoknak az egy oktató által bevezetett oktatási módszerekkel és az általa javasolt kötelező olvasmánylistával kell megbirkózniuk. Ennélfogva a diákok – a lengyel tanszéken tanuló diákokkal szemben – nem választhatnak az oktatók közül. Ezért különösen fontosnak tartom azt, hogy pl. a régi magyar irodalom (középkor, reneszánsz, barokk, felvilágosodás) oktatásában a tanár és diákok együttműködjenek egymással. Miért olyan fontos a diák és tanár közötti együttműködés pont e tantárgyban? Azért, mert a régi irodalom általában (legyen akár magyar, akár lengyel, angol, francia vagy éppen olasz) a mai diákok közt nem örvend különösebb népszerűségnek. A népszerűség hiánya érthető. A diákok többsége azt a irodalmat teljesen elavultnak, haszontalan és nehéznek tartja. A tanár célja viszont az, hogy olyan didaktikai módszert találjon ki, amely érdekessé, sőt hasznossá teszi a régi irodalommal való foglalkozást. Ezért a diák és tanár közötti együttműködés nyilvánvalóan nem kizárólag a kötelező olvasmánylista feldolgozására terjed ki, hanem pl. az évfolyamdolgozat témájának kimunkálására is.

A krakkói magyar tanszék oktatási programjában a régi magyar irodalom tanítása mindig fontos helyen szerepelt. Ennek a kivételes helyzetnek talán az az oka, hogy (amint ez köztudott) ennek a városnak a reneszánsz nyomdáiiban nyomtatták ki az első magyar nyelvű nyomtatványokat (arról nem is beszélve, hogy hány magyar diák járt annak idején az itteni egyetemre). Ez a történelmi tény az oktatási munká-

* Piotr Kowalczyk PhD, Jagello Egyetem, Krakko, peterkowl@poczta.onet.pl

ban is használható, megmutatva a jelenlegi krakkói diákoknak, hogy olyan világszerte híres magyar alkotók, mint pl. maga Balassi Bálint végigjárták a reneszánsz Krakkó utcáit, hogy olyan híres magyar reneszánsz írástudók, mint pl. Telegdi Miklós vagy Sylvester János ide jöttek tanulni. A mai fiatal emberek ennek a nagy reneszánsz hagyománynak a követői és folytatói lehetnének, ha akarnák. Meglátásom szerint a krakkói magyar tanszék, legalábbis a saját egyeteméhez képest, egyelőre még viszonylag szerény eredményeket tud felmutatni, de ennek ellenére jó úton halad.

A Jagelló Egyetemen ez a tantárgy harmadéves diákoknak számára a kötelező tantárgyak közé tartozik, és hagyományos módon két részből áll. Az első rész az a másfélórás tematikus előadás, amely vagy bizonyos mozgalomnak vagy egy-egy konkrét személy irodalmi tevékenységének szenteli a figyelmet. A másik viszont az ehhez kapcsolódó gyakorlat, amelynek fő feladata az illető előadáson megtárgyalt problémák, esetleg témák részletesebb illusztrálása. Azonnal látszik, hogy egy nem magyar anyanyelvű diák, aki külföldi egyetemen tanul, rendkívül nehéz feladat előtt áll akkor, amikor több évszázadot átfogó korszakokat kell megtanulnia. Ne felejtjük el, hogy a diákok egyrészt általában kevés idővel rendelkeznek, hogy az előttük álló feladatot megfelelő színvonalon teljesítsék, másrészt az azokból a századokból származó szövegek nagyobb része még egy átlagos magyar, illetve magyarországi hallgató számára is nehézséget okoz, nem is beszélve egy külföldről. Egy krakkói diákra a régi magyar irodalommal kapcsolatban a következő feladat is vár. Egy önmaga által választott témájú, ám régi magyar irodalmi vonatkozású, kb. 20 oldalas dolgozatot kell írnia. Az írásbeli munka beadása kötelező ahhoz, hogy a diák a tantárgyat lezáró szigorlaton részt vegyen. Ilyen régi magyar irodalmi tartalmú munkának két feladata van. Az első az esetleges szakdolgozat előkészítésének számít. Hiszen sokszor előfordult, hogy egy harmadéves diák az általa vérrrel-verejtéssel megírt munka megírása után úgy dönt, hogy a választott kutatási téma, akár kis bővítéssel vagy átalakítással is, a szakdolgozata témájává váljon. Ilyenkor sokkal könnyebb dolgozni azzal a hallgatóval, aki – legalább nagyjából – ismeri már a témáját, aki tudja már, mivel akar foglalkozni, akiről már el lehet mondani, hogy bizonyos módon és mértékben megkedvelte a régi irodalmat (vagy leginkább annak azt a részét vagy korszakát, amivel hajlandó alaposabban foglalkozni). Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy az a hallgató, aki részben megismerte és meg is kedvelte a magyar reneszánszt vagy barokkot (sokszor összehasonlítva annak lengyel megfelelőjével) teljes odaadással dolgozik e korszak mélyebb és alaposabb megismerésén. A régi magyar irodalom iránt érdeklődést mutató diákok száma változó, de minden tanévben legalább egy olyan hallgató akadt, aki foglalkozni akart pl. a magyar jezsuita drámával vagy Bornemisza Péter *Ördögi kísértetek* című művével.

Az alábbi táblázat az adott tanév összes hallgatószámához képest a régi magyar irodalom tartalmú szakdolgozat számát, valamint annak a témáját mutatja be (beleszámítva a legközelebbi védéseket):

Tanév	Hallgatószám (az összes)	A régi magyar irodalom tartalmú szakdolgozatok száma
2002/2003	17	4
2003/2004	21	1
2004/2005	3	2

Témák:

A) 2002/2003 tanévi témák:

1. *Bethlen Kata (1700–1759) Autobiográfiája – a női írás kezdetei Magyarországon*
2. *Zrínyi Miklós Szigeti veszedelme és Potocki Waclaw Transakcja wojny chocimskiej – barokk hősi eposzok összehasonlítási próbája*
3. *Bornemisza Péter Ördögi kísértetek mint a magyarországi okkultizmusba való bevezetés, báltárben a humanista Európával*
4. *Bornemisza Péter Magyar Elektra – irodalomtörténelmi elemzési próba*

B) 2003/2004 tanévi téma:

1. *Lengyel és magyar jezsuita dráma – összehasonlítási próba*

C) 2004/2005 tanévi témák:

1. *Szláv elemek a magyarországi középkori krónikákban*
2. *Szepsi Csombor Márton Europica varietas és a lengyelországi megfelelői*

E helyen hangsúlyozni kell, hogy az A pontban szereplő, *Bornemisza Péter Magyar Elektrája* című szakdolgozat egy régi magyar irodalmi vonatkozású doktori disszertáció témájává érett, amelynek megírása nagy mértékben elősegíti a krakkói magyar tanszéken történő régi magyar irodalom további oktatását.

Hangsúlyozni kell, hogy a régi magyar irodalomra vonatkozó szakdolgozatok témái nem csak a harmadévben elvégzett munka révén születnek. A jelenlegi negyedéves hallgatókat másképpen sikerült rábírnunk a középkorral vagy a manierizmussal való foglalkozásra. A krakkói Pápai Teológiai Akadémia és a Jagelló Egyetem Szláv Filológiai Intézete rendszeresen szerveznek diákkonferenciát, amelyen az összes lengyel egyetemről érkező szlavista hallgatók, valamint szomszédos országokból jövő diákok vesznek részt. Ez a konferencia a középkori irodalom iránt érdeklődő fiatal kutatók fórumává vált. Eddig valami érthetetlen ok miatt a krakkói magyar filológia hallgatói ebből az eseményből kimaradtak. A konferencia szervezői örömmel fogadták el a nyelvi és területi bővítés javaslatát, így végre olyan lehetőség nyílt, amelynek révén ki lehetett tágítani a diákok által kutatott kelet-közép-európai térséget. Sikerült néhány diákot rábeszélni referátumok elkészítésére és felolvasására, ami annál is inkább fontos volt, mert minden tudományos találkozás egy konferenciakötet kiadásával záródott. A fiatal krakkói magyar filológia hallgatói eddig nem rendelkeztek ilyen publikálási lehetőséggel. Az első cikkek az idén (2004. májusában) jelennek meg a *Biblioteka Ekumenii i Dialogu* c. folyóiratban. Reménykedni lehet abban, hogy a Jagelló Egyetem Szláv Filológiai Intézete és a Magyar Filológiai Tanszéke közötti együttműködés nem fejeződik be az első szláv-magyar kötet kiadásával.

Remélhetőleg három év múlva a krakkói magyar tanszéken lesz új, fiatal és doktori fokozattal rendelkező, a régi magyar irodalommal foglalkozó kutató. Továbbá a mostani hallgatók nemzedékében is akad olyan hallgató, aki idősebb kollégájához hasonlóan, ebben az irányban fogja keresni saját fejlődési útját. Mindezt tudva, a krakkói magyar tanszék keretében a közeljövőben létre lehetne hozni egy régi magyar irodalmi kutatócsoportot, amelyet indokolhat az egyetem története és annak a történelemben elfoglalt helye, valamint a téma felé forduló kutatók növekvő száma is.